

## NYELVI JÁTÉK – 2. FORDULÓ

1. Arany János műveinek címét találhatjátok meg az alábbi furcsa kifejezések segítségével. A megadott kifejezések mássalhangzói egy-egy mű címének mássalhangzói is. Ezeket a mássalhangzókat egészítsétek ki új magánhangzókkal, és megkaptátok az ismert versek és elbeszélő költemények címét.

PL. famunka - Fiamnak

1. A hód vetése -
2. Ej, karodig -
3. csend -
4. kávéház -
5. ebe dühe áll -
6. nem zetor, üde ló -
7. cselédkár -
8. A keret bűne -
9. felemel -
10. teled-

2. A meghatározások segítségével írjátok le a szavakat helyesen! A szópárok jelentéskülönbségét pusztán az okozza, hogy összetett szóként (egybeírva) vagy szó szerkezetként (különírva) értelmezzük őket.

pl.: talpraesett, ügyes – lángból repült = tűzről pattant – tűzről pattant

1. az alsó végtag egyik oldalára jellemző – a másiknál alkalmasabb főzőedény=
2. fűtetlen főzőhelyiség – húsételek, pástétomok, szendvicsek, saláták készítése árusításra, felszolgálásra=
3. tapasztalatlan, fiatal – tejterméktől maszatos táplálkozásra használt testrészünk=
4. a Föld felszínének tengerrel, vízzel nem borított része – nem nedves terület=
5. hontalan ember – a talajon szaladó=
6. ostoba, tudatlan – fél tucat igavonó állat=

### 3. Aranyos közmondások

Az alábbi gondolatoknak megfelel egy-egy közmondás, amelyben megtalálható az arany szó.

1. Nincs rangján alul valamit megtenni.
2. Nem minden értékes, ami annak látszik.
3. Több munkát tud elvégezni, aki nem lustálkodik sokáig.
4. Gyakran tanácsosabb nem kimondani, amit gondolunk.
5. Kis dolgról is mondjuk, ha nélkülözhetetlen, fontos.
6. Nagyon ügyes kezű.

### 4. A rejtvényben keresgélve értelmes szavakra bukkanhattok, amelyek egy Arany János-versben mind megtalálhatók. A nyolc elrejtett szót és a verscímet kell beküldenetek.

Z	Á	Z	S	T	Ö	J	É	T	P
H	Ú	V	T	B	A	Ó	K	A	F
P	O	O	B	C	D	A	M	R	M
K	I	R	Á	L	Y	R	S	T	G
J	J	K	R	N	X	Á	E	O	P
L	O	N	D	O	N	Y	L	M	Ő
Z	I	T	T	Z	M	L	L	Á	C
L	S	Í	R	É	Á	G	Ú	N	B
A	F	U	U	V	B	Á	B	Y	B
Á	V	Y	Ú	W	D	M	A	L	A

### 5. Olyan szavakat keresünk, amelyek két értelmes részre bonthatók, de nem igazi összetett szavak. Megadjuk a meghatározásokat, találjátok ki az "ál-összetett szavakat"!

Pl. vízi élőlény + az *itt* távolra mutató párja = halott

1. fejfedő + tetőszerkezetet készítő mester =
2. a fej ékessége + lyuk a jégen =

3. a medve kicsinye + időszak =
4. egyes keleti országokban fejedelmi cím + közös emlékezés a halottra a temetés után=
5. hajat összefogó eszköz + érték pénzben kifejezve=
6. hivatali helyiség + kacat, használt holmi=
7. rossz állapotban lévő épület + tömegközlekedési eszköz=
8. evőeszköz + ruhát tisztít=
9. időszak + szemével érzékel=
10. az egyetem része + testrész =

**6. Az első meghatározásnak megfelelő szó közepébe illessztek még egy szótagot úgy, hogy a második meghatározásnak megfelelő szó jöjjön létre!**

pl.: idős bácsika –fal belső burkolására való, papírból, szövetből, selyemből készült, mintás anyag: TATA – TAPÉTA

1. a, a diáknyelvben használatos főnév: ha a tanuló nem megy be a tanítási órára, így próbálja megúszni a számonkérést, illetve a dolgozatírást  
b, négy lábú, patás állat „cselekedete”, mely fájdalmas is lehet
2. a, például vas, réz, kén, foszfor, stb.  
b, magasabbra tartom vagy helyezem
3. a, a drágakövek mérésénél használatos súlyegység  
b, kereskedelmi, ipari vagy értelmiségi érdekvédelmi testületet
4. a, a kecske hímjét  
b, fából készült, ideiglenes katonai épületet
5. a, vásárolják  
b, harcol valakivel, ütleget
6. a, valamivel teljesen szembenálló ellentét jelzője  
b, az a matematika feladat, amelynek leírásában összefüggő mondatok olvashatók
7. a, például korlátom, gerendám, nyújtóm, stb.  
b, ösztönös tartózkodás, szégyenérzet az illembe és szokásokba ütköző dolgokkal, főként a nemiséggel kapcsolatban
8. a, fiatal szarvastehén  
b, információt, híreket átadó

**7. Az alábbi szavak a székely nyelvjárás tájszavai. Válasszátok ki a helyes köznyelvi jelentést!**

pl. bélsikulás: 1. bélmosás 2. hasmenés 3. diótörés

1. *pityóka*: 1. pálinka 2. burgonya 3. paradicsom
2. *murok*: 1. sárgarépa 2. hurok 3. aszalt szilva
3. *laska*: 1. gomba 2. tészta 3. táska
4. *vinete*: 1. padlizsán 2. egres 3. sóska
5. *kokozja*: 1. kókusz 2. bajusz 3. áfonya
6. *kecskeolló*: 1. kecskegida 2. a kecske nyírására használt eszköz 3. kecskeköröm
7. *hecserli*: 1. nyújtófa 2. csipkebogyó 3. henger
8. *lapító*: 1. húsvágó deszka 2. satu 3. ostor
9. *pánkó*: 1. párna 2. akol, istálló 3. fánk
10. *süllögtet*: 1.horgászik 2. roston halat süt 3. bosszút forral, sántikál valamiben

**8. A keresztrejtvény függőleges első oszlopában Arany János egyik hozzátartozójának nevét olvashatjátok. Be kell küldeni minden kitalált szót és a hozzátartozó nevét.**

1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									
12.									
13.									
14.									

1. fával borított terület
2. kerti virág
3. lábbeli
4. balatoni hal

5. kissé fanyar gyümölcs
6. híres építész
7. almafajta
8. kártyajáték
9. világító eszköz
10. szófaj
11. erdei állat fejdísz
12. egyfajta édesség
13. égitest
14. nyílászáró

**9. Mi az ellentéte?**

**A keresett szavak elemei a meghatározásokban található szavakkal ellentétes jelentésűek.**

Pl.: hajás nap – **taréj**

1. Nyarat szült. –
2. Él itt. –
3. Fő édes. –
4. Villa sem. –
5. Teste fagy. –
6. Köt fő. –
7. Fiatal humusz. –
8. Villád vegyület. –

**10. Milyen utónevek lesznek a meghatározásokból?**

Pl. Ez a történet - Emese

1. Szeszésital-köteg –
2. Becézett szín –
3. Nóta ezen a napon
4. Táncmulatság, kezével jelez –
5. Ölel a névelő –
6. Becézett ipari növény –
7. Bong vajon? –
8. Szolmizációs hangra –